

Motion till riksdagen 2011/12:C212

av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (MP)

Externa köpcentrum

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett kraftfullt agerande från statens sida för att hävda närservice och det långsiktigt hållbara samhällsbyggnadet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljökonsekvensbeskrivningar måste föregå etableringar av externa köpcentrum.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett moratorium om fem år då man inte tillåter att några nya externa köpcentrum byggs.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda hur en långsiktigt hållbar miljö- och klimatsmart handelsstruktur med social hänsyn kan se ut.

Närservice utarmas

I många kommuner pågår en snabb etablering av externa köpcentrum. Istället för satsningar på kommunens befintliga centrum tillåter kommunerna att privata aktörer anlägger storskaliga butikskomplex utanför tätorterna där kostnaderna är lägre och tillgängligheten sämre. Ofta är det nödvändigt med tillgång till bil för att kunna besöka dessa köpcentrum, och detta slår extra hårt mot unga, gamla och ekonomiskt svaga grupper som inte har tillgång till bil. Etableringen av externhandel urholkar butiker och annan service som är belägen nära bostäder och arbetsplatser. Det blir allt svårare att upprätthålla en godtagbar service för dem som inte kan ta sig till externa köpcentrum, och därmed hänvisas de till det lokala centrumet som får ett allt mindre underlag för sin verksamhet. De redan utsatta straffas dubbelt.

Fel! Okänt namn på

Områden vars närservice försvagas upplevs som mindre attraktiva att bo i. Att stärka den lokala servicen är därför mycket angeläget för att utveckla alla bostadsområden. I synnerhet är det viktigt för äldre och rörelsehindrade att enkelt kunna ta del av privat och offentlig service i sitt närområde, men också för barnfamiljer vars vardag ofta består av ett komplext logistiskt pussel. Att slippa en lång resväg för att ta del av service underlättar människors vardag och är en nödvändig förändring om vi ska klara klimatmålet. Att äldre människor ges möjlighet att handla mat lokalt är samhällsekonomiskt lönsamt eftersom kommunen slipper ordna med transporter av varor till dem som bor långt ifrån en mataffär. Tyvärr finns det tendenser till att samhällets kostnader för sådana transporter ökar avsevärt på platser där när servicen har konkurrerats ut av externhandeln. För många äldre är besöken i den lokala matbutiken en viktig del i den sociala tillvaron. Slutligen vill vi påminna om att det är klimatsmart om varudistributörerna står för merparten av transportarbetet i stället för att det överläts till konsumenterna.

Näringslivet och inte minst de stora märkeskedjorna är den starka parten och kommunerna den svaga när det gäller att planlägga handel och service. Tyvärr faller kommunerna ofta för näringslivets kortsiktiga ekonomiska glädjekalkyler. Problemet är inte bara en fråga om makt över planprocessen utan även en fråga om att våga låta de övergripande målen få genomslag i den vardagliga planeringen. Det kan även vara konkurrens mellan kommuner som gör att de tillåter sådant som egentligen inte är förenligt med exempelvis klimatmålet för att inte tappa investeringen till grannkommunen.

Staten måste göra de övergripande målen om långsiktig hållbarhet i samhällsbygget mer konkreta och tydliga samt via den förlängda armen, länsstyrelserna, mer aktivt hävda dessa mål för att stötta kommunerna att upprätthålla omställningsarbetet. Staten måste bygga ut sin kapacitet och kompetens för att kunna agera i tid när så behövs för att inte byggande som strider mot omställningsarbetet ska hinna startas. Miljörörelsen kan här troligen vara en kompetent samarbetspartner.

Riksdagen bör ge regeringen till känna som sin mening vad som i motionen anförts om ett kraftfullare agerande från statens sida för att hävda det långsiktigt hållbara samhällsbyggandet.

Fördjupa konsekvensanalysen

Det hävdas ofta att etablering av externa köpcentrum skapar nya arbetstillfällen i kommunen. Vi vet dock att så inte är fallet. I kommuner där externa köpcentrum har etablerats har man sett att för varje arbetstillfälle som skapas försvinner minst ett arbetstillfälle i någon annan butik. Detta innebär att även personalen får en längre väg till arbetet, vilket slår hårt mot den stora grupp ungdomar som arbetar i butiken men inte har tillgång till bil. Miljöpartiet anser inte att kommunala och statliga resurser ska gå till att anlägga vägar som behövs för att etablera nya externa köpcentrum. Det offentliga ska inte betala för att invånarna ska få en sämre tillgång till service. Den nya infra-

Fel! Okänt namn på

strukturen som behövs innebär också i sig en onödig ökning av miljöbelastningen. Miljöpartiet vill att etablering av externa köpcentrum ska föregås av en miljökonsekvensbeskrivning där man utreder alla konsekvenser av etablering, från markutnyttjande till ökade transporter och socialt utanförskap samt att etablering ska kräva en särskild tillståndsprövning utifrån miljökonsekvensbeskrivningen. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Moratorium mot nya externa köpcentrum

Problemet med externa köpcentrum är interkommunalt. När en kommun etablerar ett externt köpcentrum ger det negativa konsekvenser även för angränsande kommuner vars centrum får färre besökare och blir mindre attraktivt. I värsta fall uppstår en situation där kommunerna konkurrerar mot varandra genom att etablera den ena lågprisbutiken efter den andra i svårtillgängliga lägen. Även en onödig kamp om arbetstillfällen mellan kommunerna kan uppstå, på bekostnad av invånarnas tillgång på god service. Även av den anledningen är det viktigt att staten vidtar åtgärder mot etablering av externhandel och att ett tillfälligt stopp för etablering av externa köpcentrum införs i väntan på förslag till hur etablering av externhandel mer permanent kan motverkas. Mot bakgrund av detta kan det vara motiverat med ett moratorium om fem år då man inte tillåter att några nya externa köpcentrum byggs. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

En miljö- och klimatsmart handelsstruktur

Den tidsfrist som ett femårigt stopp för utbyggnad av externa köpcentrum ger måste utnyttjas för att snabbtreda vad en långsiktigt hållbar, miljövänlig och klimatsmart handelsstruktur är.

Med en åldrande befolkning, med fler tillgänglighetsproblem, med ett allt mer oberäkneligt klimat och med hårdnande krav på minimal omgivningspåverkan och resurssnåla lösningar så blir handeln en viktig del av utformningen av framtidens byggda miljö. Den måste då ses i ett helhetsperspektiv så att handelns utformning och struktur bidrar till att hantera alla de utmaningar vi står inför.

Riksdagen bör ge regeringen till känna som sin mening att en utredning bör tillsättas för att bringa klarhet i frågan om hur en långsiktigt hållbar, miljö- och klimatsmart handelsstruktur med social hänsyn kan se ut.

Stockholm den 28 september 2011

Jan Lindholm (MP)

Jonas Eriksson (MP)